

Yayın Tanıtım ve Değerlendirme

Prof. Dr. Ali Berat Alptekin, *Kazak Masallarından Seçmeler*,
Ankara 2003, Akçağ Yayınları / 498, Kaynak Eserler / 157, 349 s.

Ar. Gör. Nedim BAKIRCI*

Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra 1990'lı yıllarda çeşitli Türk boyları (Azerbaycan, Türkmenistan, Kırgızistan, vb.) bağımsızlığını kazanmışlardır. 1991 yılında bağımsızlığını kazanan Türk boylarından biri de Kazak Türkleridir, Kazakistan devletidir.

Türk araştırmacılarının bağımsızlığını kazanan Türk illerine ilgililerinin yoğunlaşmasıyla birçok makale, derleme ve inceleme yapılmaya başlandı. Bu araştırmacılar arasında; Prof. Dr. Saim Sakaoğlu (*Türkmen Halk Masalları*, (Metin Ergun'la birlikte), Ankara 1991), Yard. Doç. Dr. Ali Abbas Çınar (*Folklor Yazıları / Seçmeler*, Ankara 1997), Doç. Dr. Metin Ergun (*Kopuz Sarını Kazak Âşık Tarzı Şiir Geleneği Akın ve Cırları*, Ankara 2002), Doç. Dr. Mehmet Aça (*Kazak Türklerinin Destanları ve Destancılık Geleneği*, Konya 2002), Prof. Dr. Tuncer Gülensoy (*Manas Destanı*, Ankara 2003), Doç. Dr. Metin Ekici (*Türk Boylarının Destanları*, Ankara 2002), Doç. Dr. Zeynelâbidin Makas (*Türk Dünyasından Masallar*, İstanbul 2000) adları vb. sayabiliriz. Bu ilmî çalışmaların sayısı da her geçen gün artmaktadır.

Prof. Dr. Ali Berat Alptekin, 1994-1995 eğitim-öğretim yılında Kazakistan'daki Uluslararası Hoca Ahmet Yesevî Kazak-Türk Üniversitesinde 210 gün kalmış ve Kazakistan'la ilgili ilk kitabı olan "*Yesevî Ocağında 210 Gün* (Elazığ 1996)"ü hazırlamıştır. Alptekin, bu eserde, Kazakistan'da kaldığı süre içerisindeki izlenimlerini aktarmış ve Kazak folklorundan örnekler vermiştir.

* Niğde Üni. Fen-Ed. Fak.

Prof. Dr. Alptekin'in Kazakistan ile ilgili ikinci kitabı ise elimizdeki *Kazak Masallarından Seçmeler*'dir.

Kitap; *Ön Söz* (9-12) ve *Girişin* dışında üç bölüm ve *Bibliyografya*dan oluşmaktadır.

Eserin *Giriş* (13-28) kısmında, masalın Türk dünyasında kullanılan karşılıkları verilmiş ve masal üzerine çalışmalar yapan araştırmacıların (Pertev Naili Boratav, İgnas Kunos, Saim Sakaoğlu, Esmâ Şimşek) masal tanımları verilmiştir. *Masalların Özellikleri* bahsinde masalların şekil ve muhteva özellikleri incelemeye esas olan metinlerden örnekler verilerek maddeler halinde sıralanmıştır. Ayrıca, masalların diğer özellikleri başlığıyla da masalın diğer hususları (masalların anlatıcıları, masalların beynelmilel oluşu, vb.) üzerinde durulmuştur.

Prof. Dr. Alptekin, *Kazak Masalları Hakkında Genel Bilgiler* başlığı altında Kazak Türkçesinde masal için kullanılan kelimeleri vermiş ve masal anlatmanın bir ihtiyaçtan doğduğunu, masalarda mitolojinin izlerinin olduğunu, Kazak masallarının kökeni ve yazıya geçirilişini işlemiştir. Ayrıca, burada Kazak masalları hakkında bilgi veren 32 eser kronolojik olarak sıralanmış ve esere ait açıklamalar köşeli parantez içerisinde verilmiştir.

Girişin son kısmında Kazak masalları hakkında yapılan tasnifler üzerinde durulmuştur.

Birinci Bölümde (29-61) Alptekin, Antti Aarne-Stith Thompson tasnifini esas alarak 46 Kazak masalının tiplerini ve bu masalların motif sırasını vermiştir. Bu tasnifte yer alan masallardan 13'ü hayvan masalı, 25'i asıl halk masalı, 5'i fıkra, 3'ü zincirlemeli masaldır. Eberhard-Boratav tip katalogunda olmayan, Antti Aarne-Thompson katalogunda olan 31 tip, Eberhard-Boratav tip katalogunda olan, Antti Aarne-Thompson katalogunda olmayan 3 tip, her iki katalogda da olmayan 12 tip tespit edilmiştir.

İkinci Bölüm (63-89) 46 masalın motif sırasına ayrılmıştır. Motif kavramı ile ilgili kısa bir girişten sonra 46 Kazak masalının motifleri Stith Thomson'un *Motif Index of Folk-Literature*'üne göre sıralanmış ve ilgili katalogda tespit edilemeyen numaralar (T) Türk masallarına ait kısaltmasıyla uygun yere yerleştirilerek verilmiştir. Alptekin, bu masalarda 179 motif tespit etmiştir.

Alptekin, *Üçüncü Bölümde* (91-348) çeşitli kaynaklardan seçtiği 46 masal metnine yer vermiş, okuyucuya kolaylık olması için ilk önce masalın Kazak Türkçesini, sonra da Türkiye Türkçesine aktarılmış şeklini vermiştir. Masalın hangi kaynaktan alındığı Kazak Türkçesi ile verilen metnin sonuna eklenmiştir.

Prof. Dr. Alptekin, eserinin sonuna kısa bir bibliyografya (349) eklemiştir. Bibliyografyada 13 kaynak yer almaktadır.

Mukayeseli masal çalışmalarında araştırmacıların faydalanabileceği ve Kazak masalları ile ilgili derli toplu bilgilerin yer aldığı bu kitabı hazırlayıp ilim aleminin faydasına sunan Prof. Dr. Ali Berat Alptekin’i kutluyor, genç dimağlara daha nice yeni eserler sunmasını bekliyoruz. Yayımladığı önemli eserlerle Türk dünyasına hizmet eden Akçağ Yayınevine de teşekkür ediyoruz